

ΚΑΤΑΤΑΚΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ
ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ:
ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ 2021 – 2022

Για το Γ' εξάμηνο

Στο μάθημα της γλωσσολογίας περιλαμβάνονται τα εξής αντικείμενα:

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

Θεματικές ενότητες

(Α)

- Τι είναι η γλώσσα (ορισμός).
- Τρόποι μελέτης της γλώσσας και κλάδοι της γλωσσολογίας.
- Τι δεν κάνει η γλωσσολογία.
- Χαρακτηριστικές ιδιότητες της γλώσσας.
- Η γλώσσα ως κώδικας επικοινωνίας (ανθρώπινη επικοινωνία, η «γλώσσα» των ζώων, διαφορές της ανθρώπινης γλώσσας από τα συστήματα επικοινωνίας των ζώων).
- Η γλώσσα ως κώδικας σημείων (το γλωσσικό σημείο, πλευρές του γλωσσικού σημείου, ιδιότητες του γλωσσικού σημείου, σχέσεις μεταξύ γλωσσικών σημείων).
- Σχέση προφορικού και γραπτού λόγου (η προτεραιότητα του προφορικού λόγου, το γόητρο της γραφής).
- Ορθογραφία (είδη ορθογραφίας, χρησιμότητα της ιστορικής ορθογραφίας).
- Γραφές και αλφάβητα.
- Οι σημασίες στη γλώσσα (λεξική, φραστική, προτασιακή, κειμενική σημασία).
- Η γλωσσική ποικιλία (διάλεκτος, ιδίωμα, ιδιόλεκτος, ύφος, επίπεδο ύφους, η πρότυπη γλώσσα).
- Γλώσσα και φύλο.

(Β)

- Βασικές αρχές της επιστήμης της γλωσσολογίας.
- Τι σημαίνει «γνωρίζω μια γλώσσα» (η έννοια της δημιουργικότητας).
- Τι είναι «γραμματική»/Είδη γραμματικής/Εμφάνιση της γραμματικής (πρώτη ελληνική γραμματική/γραμματικές του Μεσαίωνα/της Αναγέννησης/Γενετική-Μετασχηματιστική Γραμματική).
- Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης (διπλή άρθρωση της γλώσσας)/Γλωσσικές μονάδες.
- Φωνητική: οι φθόγγοι της γλώσσας (τόπος/τρόπος άρθρωσης/φωνητικές μεταγραφές/σχέση φθόγγων-γραμμάτων).
- Φωνολογία: τα φωνήματα της γλώσσας (φώνημα/αλλόφωνο/φωνολογικές μεταγραφές/διαφορά φωνητικής-φωνολογίας).
- Μορφολογία: τα μορφήματα της γλώσσας (είδη μορφημάτων/τυπολογία γλωσσών με βάση τη μορφολογική τους δομή/λέξη-λέξημα).
- Σύνταξη (φράσεις/προτάσεις/η έννοια της γραμματικότητας/δομή της πρότασης/δέντρα φραστικής δομής/δομικές αμφισημίες).

Η παραπάνω ύλη αναφέρεται σε θεματικές ενότητες και όχι σε κεφάλαια από ένα συγκεκριμένο βιβλίο. Προτεινόμενα βιβλία:

- (1) FROMKIN V., R. RODMAN & N. HYAMS 2008: *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας*, (Μτφ. Γ. Ξυδόπουλος, Ε. Βάζου, Φ. Παπαδοπούλου & Α. Τσαγγαλίδης). Αθήνα: Πατάκης.
- (2) ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ, Γ. 1998: *Θεωρητική Γλωσσολογία*. Αθήνα.
- (3) ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗΣ, ΧΡ. 1999: *Νεοελληνικός λόγος: Μελέτες για τη γλώσσα, τη λογοτεχνία και το ύφος*. Αθήνα: Τσιβεριώτης.
- (4) ΓΟΥΤΣΟΣ, Δ. 2012: *Γλώσσα, κείμενο, ποικιλία, σύστημα*. Αθήνα: Κριτική.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

Θεματικές ενότητες:

- Η προφορά της Αρχαίας Ελληνικής (+ γνήσιες και νόθες δίφθογγοι).
- Ιστορικοσυγκριτική γλωσσολογία: Η έννοια της γενετικής συγγένειας των γλωσσών, επανασύνθεση, γλωσσικές οικογένειες, η ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών. Προελληνικό υπόστρωμα.
- Περίοδοι της ιστορίας της Ελληνικής.
- Τα μυκηναϊκά κείμενα: Γραφή και γλώσσα των κειμένων.
- Το ελληνικό αλφάβητο.
- Αρχαίες ελληνικές διάλεκτοι.
- Η γλώσσα της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας. Η γλώσσα των ομηρικών επών.
- Περίοδος της Αλεξανδρινής Κοινής: πηγές και περιγραφή των φωνολογικών, μορφολογικών και συντακτικών μεταβολών της περιόδου αυτής.
- Μεσαιωνική περίοδος και περίοδος της τουρκοκρατίας: πηγές και περιγραφή των μεταβολών των περιόδων αυτών. Οι νεοελληνικές διάλεκτοι.
- Το γλωσσικό ζήτημα και οι φάσεις του.

Η παραπάνω ύλη αναφέρεται σε θεματικές ενότητες και όχι σε κεφάλαια από ένα συγκεκριμένο βιβλίο. Προτεινόμενα βιβλία:

- (1) ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ, Γ. 2002: *Συνοπτική Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα.
- (2) ΧΟΡΡΟΚΣ, ΤΖ. (HORROCKS, G.) 2006: *Ελληνικά. Ιστορία της γλώσσας και των ομιλητών της*. Εισαγωγή-μετάφραση: Μ. Σταύρου & Μ. Τζεβελέκου. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας.
- (3) ΧΡΙΣΤΙΔΗΣ, Α.-Φ. (επιμ.) 2001: *Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας. Από τις αρχές έως την ύστερη αρχαιότητα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].